

4. Grigoryeva, G. (1995), *Stilevye problemy russkoy sovetskoy muzyki vtoroy poloviny XX veka* [Stylish problems of Russian Soviet music of the second part of XX century], Moscow, Sovetskiy kompozitor. (in Russian).
5. Ivashkin, A. (1995), Shostakovich and Schnittke. About the problem of Concerto Grosso, *Muzykal'naya akademiya* [Musical academy] no. 1, pp. 1–8. (in Russian).
6. Savenko, S. (1991), A. Schnittke's music as a language of a nowadays], *Muzyka. Kultura. Tchelovek* [Music. Culture. Human], Sverdlovsk, pp. 144–152. (in Russian).
7. Kholopova, V. (2003), *Kompozitor Al'fred Shnitke* [Composer Alfred Schnittke], Moscow, Arkaim. (in Russian).
8. Kholopova, V. and Tchigareva, Y. (1990), *Al'fred Shnitke. Ocherk zhizni i tvorchestva* [Alfred Schnittke. The outline of life and creativity], Moscow, Sovetskiy kompozitor. (in Russian).
9. Shnitke, A. (1990), Polystylish trends in modern music, *Kholopova V. and Tchigareva Y. Alfred Shnitke. Ocherk zhyzni i tvorchestva* [Kholopova V. and Tchigareva Y. Alfred Schnittke. The outline of life and creativity], Moscow, Sovetskiy kompozitor, pp. 327–331. (in Russian).

УДК 781.68

Вероніка Тормахова

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ В ПОП-МУЗИЦІ

У статті виокремлено характерні риси естрадної музики та висвітлено її стилеві напрямки. Проаналізовано різні типи музичної інтерпретації, основою якої є текст, представлений як нотним записом, так і аудіо- чи відеоматеріалами. Розкрито специфіку інтерпретації в поп-музиці, яка найчастіше може бути творчістю виконавця, композитора (аранжувальника) та режисера. Наведено комплекс засобів, які змінюються під час створення інтерпретаційної версії твору, що належить до естрадної музики.

Ключові слова: естрадна музика, поп-музика, текст, інтерпретація.

Вероника Тормахова

ОСОБЕННОСТИ ИНТЕРПРЕТАЦИИ В ПОП-МУЗЫКЕ

В статье выделены характерные черты эстрадной музыки и освещены ее стилевые направления. Проанализировано различные типы музыкальной интерпретации, основой которой является текст, представленный как нотной записью, так и аудио- или видеоматериалами. Раскрыта специфика интерпретации в поп-музыке, которая зачастую является творчеством исполнителя, композитора (аранжировщика) и режиссера. Приведен комплекс средств, которые изменяются при создании интерпретационной версии произведения, относящегося к эстрадной музыке.

Ключевые слова: эстрадная музыка, поп-музыка, текст, интерпретация.

Veronika Tormakhova

FEATURES OF INTERPRETATION IN POP MUSIC

The existence of music as an art form is inextricably linked to its sound reproduction. Process performance of musical works creates the phenomenon of interpretation. However, in different styles and directions, it is fundamentally another. Analysis of pop music took place in the Ukrainian musicology. As in other areas – primarily academic (classical) music – interpreting the phenomenon plays important, but its role in jazz, rock and pop styles will be fundamentally different. Studies of

interpretation in the direction of pop music are a challenge that requires scientific study because of its lack of coverage in musicological literature.

Referring to the analysis of the specific interpretation in pop music should decide, so that music can be attributed to the variety, and what features of its destinations. Several researchers offer different terms. We use terms such as “light”, “mass”, “pop”, “popular” music. We believe more accurate term is “pop” music. This is due to its focus on mass audience via the show, assisted special effects (except musical component) it is merely a stage. So all these features inherent to pop music, based often represented not only the musical component but also visually – good show, scenography, dance show.

First, we note that one of the most important concepts that characteristic work of art – a text. It is possible to emphasize that when we speak of “classical” music, text should be understood as musical scores. If pop music, often also takes into digital form – is an audio or video file in a computer program designed for audio processing.

According to the nature of interpretational versions of the musical interpretation are: listening, editorial, performing, composing and musicological varieties. Most important for this study section are performing and composing interpretations that are sold in pop music. Performing interpretation embodied in the music sound new “reading” of the work. Usually pop music composer concept of interpretation concerning the works, although the author’s persona music, text and arrangement can remain unknown to the public. If you try to isolate those components that may change due to the interpretation of the musical text pop songs, you can include the following: arrangement, rhythm, size, harmony, tone, manner of performance, minor changes tune.

Usually, the interpretation of pop songs arises as a reaction to the emergence of vibrant compositions that are fashionable for a short period of time. The appearance versions can be a kind of tribute to the work of a particular artist for its commemoration. However, another reason is also possible reconsideration of the song when it was trying to “fix”. Given the specific operation of pop culture, for which characterized the significant role of visual principles the leading form of promotion tracks is clip. Many interpretations associated not only with the creation of audio versions of the work, but also visual, livelihood and distribution of which is the Internet. We believe in pop music can also talk about the emergence of another type of interpretation – the director. In rock and pop music sound is not simply one of the participants, and co-author of the action that is the result of collective work of many participants.

Key words: *popular music, pop music, text, interpretation.*

Наявність музики як виду мистецтва нерозривно пов’язана з її звуковим відтворенням. Процес виконання музичного твору породжує явище інтерпретації. Проте в різних стилевих напрямках воно має принципово інший характер. Аналіз естрадної музики давно став однією з актуальних тем, що зайняла місце в українському музикознавстві. Як і в інших напрямках – насамперед академічній (класичній) музиці – феномен інтерпретації відіграє велике значення, але його роль у джазі, рок- та поп-стилях буде принципово відрізнятися. Дослідження особливостей інтерпретації в напрямках естрадної музики є проблемою, яка потребує наукового обґрунтування внаслідок її недостатнього висвітлення в музикознавчій літературі.

Звернення до естрадної музики пов’язане з науковими розробками О. Баташева [1], Л. Васильєвої [2], В. Конен [3], В. Олендарьова [6], А. Сохора [7], В. Тормахової [8], в яких визначаються основні поняття, котрі представляють наш науковий інтерес – “естрада”, “легка”, “популярна” музика. Вивчення специфіки інтерпретації музичного твору в опозиції суб’єктивного та об’єктивного відображена у роботі дослідника Ю. Кочнева [4]. В наукових розробках сучасного українського музикознавця В. Москаленка [5] детально проаналізовано поняття “текст”, “інтерпретація”, класифіковано типи музичної інтерпретації та виокремлено етапи та особливості музичного аналізу тексту.

Мета статті – проаналізувати специфіку інтерпретації в напрямках естрадної музики. Напрямами естради можна назвати джаз, рок- та поп-музику, але характер інтерпретації в них принципово відрізнятиметься. Виокремлення її особливостей та відмінностей є нагальним

завданням, яке буде сприяти розумінню процесів, пов'язаних з творчістю представників “легкої” музики.

Звертаючись до аналізу специфіки інтерпретації в поп-музиці, необхідно визначитися з тим, яку музику можна віднести до естрадної, та в чому особливості її напрямків. Ряд дослідників пропонують різні терміни. Використовують такі поняття, як “легка”, “масова”, “естрадна”, “популярна” музика. Сучасний український дослідник В. Олендарьов зазначив: “Значне місце в сучасній культурі займає музика, яка називається “побутовою”, “легкою”, “популярною”, “прикладною”, а останнім часом – і “масовою” (цей термін, що запропонував А. Сохор, виглядає порівняно з іншими об’ємнішим). Цей факт, що його констатують у багатьох працях, зумовлює актуальність вивчення як масової музики в цілому, так і її окремих видів, у тому числі джазу ... ” [6, с. 2]. На думку В. Конен, джаз, рок-, а також поп-музику можна віднести до “третього пласту”. “Перший у ХХ столітті (тобто в епоху звукових масових комунікацій) тип музики “третього пласту”, який отримує значення міжнародної музичної мови, – імпровізаційний джаз – за всієї своєї естетичної різноманітної спрямованості – залишається все ж явищем музично-естетичного порядку” [3, с. 144–145]. Для позначення цієї сфери музичної творчості А. Сохор використовує поняття “масова” і називає так загальнодоступну, повсюдно поширену, адресовану широким слухацьким колам музику [7].

На нашу думку, влучнішим є термін “естрадна” музика. У попередніх наукових розробках ми запропонували наступне визначення естрадної музики: “Естрадна музика – це велике поняття, що поєднує в собі такі різновиди сучасної музики як джаз, рок- і поп-музика... Естрадна музика – багатошарове явище, що має безліч жанрів, які відрізняються за естетикою, за типом професіоналізму, за приналежністю до різних національних культур та історичних періодів. Саме завдяки своїй орієнтації на масового слухача за допомогою шоу, допоміжних спецефектів (окрім музичного компоненту) вона є суто сценічним, тобто естрадним напрямком” [8, с. 4]. Отже, всі ці ознаки притаманні для поп-музики, в основі якої часто представлений не лише музичний компонент, а й візуальний – яскраве шоу, сценографія, танцювальна постановка. Варто розглянути, що саме є основою для її інтерпретації.

Насамперед зазначимо, що одне з найважливіших понять, яке характерне для мистецького твору – це текст. Отже, виникає поняття, як саме можна визначити “текст”. Ю. Кочнев зазначив, що авторський текст – це “система звучань, максимально адекватна замислу композитора” [4, с. 12]. Відоме й дещо інше визначення, котре сформулював український музикознавець В. Москаленко. На його думку, текст музичного твору – це здатне до відтворення в нових формах джерело інформації, яким представлена його унікальність у системі художньої творчості. Серед різновидів текстів В. Москаленко виокремив нотний запис, живі тексти (слухові уявлення), музичне звучання.

Можна наголосити, що коли ми кажемо про “класичну” музику (до початку ХХ ст.), текст варто розуміти як нотний текст. Проте вже в ряді творів, які можна віднести до авангардних течій академічної музики ХХ–ХХІ ст., текст може поставати відразу у вигляді технічно відтворюваного цілого. У випадку поп-музики текст найчастіше також набуває цифрового вигляду – це аудіо чи відео, МРЗ або сесія у комп’ютерній програмі, призначеної для обробки звуку.

Які ж можна виділити типи інтерпретацій тексту? В. Москаленко називає п’ять типів: “Відповідно до характеру інтерпретаційних версій у музичній інтерпретації виділяються: слухацький, редакторський, виконавський, композиторський та музикознавчий різновиди” [5, с. 109]. Найактуальнішим для даного дослідження є перетин виконавської та композиторської інтерпретації, які реалізуються у поп-музиці. Виконавська інтерпретація втілюється в музичному звучанні нового “прочитання” твору. Варто зазначити, що в поп-музиці та інших напрямках естрадного виконавства процес відтворення музичного тексту й творчої участі кожного учасника шоу є різною. О. Баташев вказує на те, що хоча поп-музику і джаз можна віднести до естради, проте характер виконання, специфіка інтерпретації значно відрізнятимуться. “Природа музичного виконавства в джазі і в легкій інструментальній музиці різна. В останній особливо велика роль композитора (або аранжувальника). Роль же виконавця полягає, в основному, в умінні правильно передати зміст твору... При виконанні джазу

співвідношення інше. Тут виконавець може стати повноправним співавтором композитора, і в цілому творча активність музиканта у джаз-оркестрі вища, ніж в оркестрі естрадного” [1, с. 114–115].

Зазвичай у поп-музиці поняття інтерпретації стосується композиторської творчості, хоча сама персона автора музики, тексту й аранжування може залишатися для публіки невідомою. Якщо спробувати виокремити ті компоненти, які можуть змінюватись у результаті інтерпретації в музичному тексті поп-композиції, то можна назвати наступні:

- аранжування;
- ритм;
- розмір;
- гармонія;
- тембр;
- манера виконання;
- незначні зміни мелодії.

Інтерпретація поп-пісень виникає зазвичай як реакція на яскраву композицію, що є модною протягом невеликого відрізка часу. Виникнення версій може бути своєрідною даниною творчості конкретного виконавця з метою його вшанування. Проте можлива також інша причина переосмислення пісні, якщо її намагаються “виправити”. Враховуючи специфіку функціонування поп-культури, для якої притаманна значна роль візуального начала, можна стверджувати, що провідною формою просування композицій є відеокліп. Чимало інтерпретацій пов’язано зі створенням версій не лише звукової частини твору, а й візуальних, джерелом існування та поширення яких є мережа Інтернет.

Ці ж самі компоненти (засоби виразності, виконавська манера й аранжування) можуть змінюватись в рамках рок-напрямків естрадної музики, проте зміна в гармонічному плані відбувається зазвичай у бік спрощення. Більшість рок-виконавців грають не по нотах, а вивчають композицію на слух, підбираючи й адаптуючи твори інших виконавців або створюючи власні. Тобто характер інтерпретації в рок-музиці буде іншим. Специфіку рок-музики детально змалювала Л. Васильєва. “Автором рок-композиції є колектив музикантів, який має атрибути конкретної особи (ім’я, імідж, юридичні права). Індивідуальне начало в рок-творі реалізується як авторська приналежність рифів, ритмічних брейків, сольних імпровізацій, манери інтонування, мелодійного малюнку вокальних партій тощо. При змінах у складі змінюється й “звуковий образ” гурту, а виділення одного з учасників як самостійної творчої особистості може призвести до розпаду колективу” [2, с. 10]. Якщо казати про аранжування, то в поп-музиці є, як правило, окремий аранжувальник, що автоматично прирівнює його до типу композиторської інтерпретації. Натомість у джазі аранжування здійснюють сам виконавець або ансамбль виконавців (як у рок-музиці).

На наше переконання, в поп-музиці можна казати також про виникнення ще одного типу інтерпретації – режисерської. Подібний тип притаманний і для рок-напрямків, де роль сценічного оформлення може бути чималою. В рок- та поп-музиці звукорежисер стає не просто одним з учасників, а співавтором того дійства, що стає результатом колективної творчості багатьох учасників. Це відбувається насамперед у стильових напрямках поп-музики, де використовують багато звукових обробок інструментального тембру та людських голосів. Варто згадати творчість відомого американського гурту “Pentatonix”, де звучання композицій складно уявити без пишно оброблених голосів, що стало їх візитною карткою. Серед вітчизняних гуртів їхніми послідовниками є чоловічий секстет а capella – Duke Time з Одеси, широко відомий яскравими аранжуваннями за допомогою різноманітних обробок голосів, які часом є яскравими інструментальними.

Явище музичної інтерпретації – неодмінна частина функціонування музичного твору. Проте роль і значення виконавця в різних напрямках естрадної музики є неоднаковою. У поп-музиці можна розрізнити виконавську, композиторську (інтерпретацію аранжувальника) та режисерську інтерпретацію. Кожна інтерпретаційна іпостась представлена здебільшого окремою особою, проте на перший план у результаті жанрової специфіки стилю виступає виконавець.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баташев А. Советский джаз: исторический очерк / А. Баташев. – М. : Музыка, 1972. – 176 с.
2. Васильєва Л. Л. Рок-музика як фактор розвитку культури другої половини ХХ століття: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.01 “Теорія та історія культури” / Л. Л. Васильєва. – Київський національний університет культури і мистецтв. – К., 2004. – 19 с.
3. Конен В. Третий пласт. Новые массовые жанры в музыке ХХ века. / В. Конен. – М. : Музыка, 1994. – 160 с.
4. Кочнев Ю. Объективное и субъективное в музыкальной интерпретации: автореферат дис. на соискание ученой степени канд. искусствоведения: спец. 17.00.01 “Теория и история культуры” / Ю. Кочнев. – Ленинградская государственная консерватория им. Н. А. Римского-Корсакова. – Ленинград, 1970. – 22 с.
5. Москаленко В. Г. Аналіз у ракурсі музичної інтерпретації / В. Г. Москаленко // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: наук. журнал. – 2008. – № 1(1) / [Гол. ред. В. І. Рожок]. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського. – С. 106–111.
6. Олендарев В. Н. Отечественный джаз и проблема стиля : дис... на соискание ученой степени канд. искусствоведения : 17.00.03 “Музыкальное искусство” / В. В. Олендарев. – Киевская консерватория им. П. И. Чайковского. – К., 1995. – 191 с.
7. Сохор А. О музыке серьезной и легкой / А. Сохор. – Л. : Музыка, 1964. – 87 с.
8. Тормахова В. М. Українська естрадна музика і фольклор: взаємопроникнення і синтез: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 “Музичне мистецтво” / Національна музична академія ім. П. І. Чайковського. – К., 2007. – 17 с.

REFERENCES

1. Batashev, A. (1972), *Sovetskiy dzhaz (istoricheskiy ocherk)* [Soviet jazz (historical overview)], Moscow, Muzyka. (in Russian).
2. Vasylijeva, L. L. (2004), “Rock music as a factor of culture in the second half of the twentieth century”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Art Studies), 17.00.01, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, 19 p. (in Ukrainian).
3. Konen, V. (1994), *Tretiy plast. Novye massovye zhanry v muzyke XX veka* [Third layer. New massive genres in music of the twentieth century], Moscow, Muzyka. (in Russian).
4. Kochnev, Yu. (1970), “Objective and subjective in the musical interpretations”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Art Studies), Rimsky-Korsakov Leningrad State Conservatory, Leningrad, 22 p. (in Russian).
5. Moskalenko, V. H. (2008), Analysis in the foreshortening of musical interpretation, *Chasopys Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho: naukovyi zhurnal* [Journal of Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine: scientific journal], The chief editor V. I. Rozghok, no. 1(1), Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine, Kyiv, pp.106–111. (in Ukrainian).
6. Olendarev, V. (1995), “A domestic jazz and problem of style”: The dissertation of the candidate of Art Studies, 17.00.02 “Musical art”, Kyiv, 191 p. (in Russian).
7. Sokhor, A. (1964) *O muzyke ser'eznoy i legkoy* [About music serious and light], Leningrad, Muzyka. (in Russian).
8. Tormakhova, V. M. (2007), “Ukrainian pop music and folklore, interpenetration and synthesis”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Art Studies), 17.00.03, Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine, Kyiv, 17 p. (in Ukrainian).